

בס"ד דלא סיי אלא גילוי מלחא בעלמא פלוגתא דתנאי ואמוראי סיא בסיבדריין דף כ"ד פלוגתא דר' יהודה ורבנן גענין הבא על אביו דיליף בקי' מחמי אביו ואמרין תסם פלוגתא דלבי ורבא סיא דפליגי להדיא בפ' הסנהדרין לענין הבא על אביו מחמתו דיליף אביו מן' ומקשיין וכו' עושין מן הדון ומשי' גילוי מלחא בעלמא סיא ורבא פליגי ויליף לה מנ' וסרמב"ס ז"ל בפ"ב מהל' איסורי ביאה כחב להדיא דמס ששתא הכחוב בליסור בת האוסתו מחמת שחבור בת הבת מ' וסויו כחביו וכו' עוד בפ"א מהל' טומאת מת לענין טומאת משא במת ששקא ממנה הכחוב וסביא שס רליס ודוגמא מליסור הבת גמליסו למידן מדבריו שפסא כחביו דסיבא דליכא אלא גילוי מלחא בעלמא עושין מן הדון ומס שיש לדקדק בזה במס שפסא כחביו לגבי רבא אין כהן מקומו כיון דכלת' לויכא למימר דבבס"ג דרבא רבא ממי מודה סייך לומר אין עושין מן הדון כיון דפספסא דקרא כחבר וחס סייך נמי בהרגו כיון דשיקר החיוב אפי' בהרגו אינו על המעשה דעדים וזממין אין לריבין הסברה אלא ריון שזנס לעשות ויכיר תחקר מעשיו שהוא מיד גמור כדפרישית מנ' סייך כחבר וחס דסכל בכלל בין הרגו ויבין לא הרגו כן כ"ל נכון וליכא פליגי סרמב"ס ז"ל שב' בפ' הסנהדרין ובחיבורו דף שפסא דתנאי' דיליף לה מקרא דלי לאו קרא שפיר סייך וילפין לה בקי' וסויו כדפרישית בסמוך דמחא עושא נופא כחב הרמב"ס דחייבי מלקות אפי' נעשה המעשה אפי' חייבים מלקות דמקיים בהו לעשות לאחיו סהרי אחיו קיים : **ועוד** נראה ליישב שיטת הרמב"ס ז"ל בדרך אחר דלענין מלקות לא סייך לומר אין עושין מן הדון דכיון דלוי רחמנא בעדים וזממין דלוקין לפיטו בללו שאין בו מעשה דכחביו וסויו חס בין הכות הרשע מנ' חס לן למימר בפשיטות דלאו דידכו סויו מלחא תענה דסתמא כחביו בין נעשה מעשה על פיהם בין לא נעשה ודוקא לענין מיתה אמרין הבא בבריותא דהרגו אין נהרגין דלוי עושין מן הדון דסא לאו דלא תענה לא יספן למיחס דלא עדיף משאר לאוין דלמלקות נאמרו כן נראה לי נכון מיהו בעיקר הדבר בבא דקי"ל הרגו אין נהרגין אפי' דילפין לה מקרא דממשע במשנתיו וכן פירש"י בחומש אפי' בקסו מל' לנאמא טעם ודבר חפץ גם ע"פ סברה להוליא מלכין של דלוקין וכמ"ס הרמב"ן ז"ל בפ' החומש ע"פ באריות ולי נראה להוסיף על דבריו דאדרבה לגודל חומר העבירה שנתפרסו בחטא וזממו ועשו לשפוך דם נקי מנ' לא סני להו כפרה כלל דדיים מסור נשמים לדונס בחמורא חס לא יעשו חסביה דהיון משל"ב בשאר חייבי מיתות כ"ד דכיון דליקטלו סייך להו כפרה ועוד נראה דבכ"ז לענין עדים וזממין סייך טפי סך סברה כדי שזא יכא נגחי דבבר להב"ד שזכרין סברה הוידן ע"פ עדות הללו כב"ד ואל"ס חס וגמרו כ"ל לעדים וזממין כהרניה יכא נגחי גדול דבבר דממין נשפך נסרד אחד מוס סלא כדון לכן גזר הכתוב שלא יכא נהרגין וסררי שזחין למקום להפער מוס ממקום אחר וכן מלחא חס"ל בדבריו מסרי' אבא רבנא פ' שופטים ע"פ :

במישנה ע"פ שנים עדים או שלש עדים יומת המה חס המקיימת העדות בשנים כו' . נראה דסא דלא דרשין איפכא דכתי קאמר קרא וזממין דמחקיס העדות בשנים וזממין דבענין שלש נגון בסבכסא דתרי ודרי ואשמיטין דלשס מחסין חס שנים דלולין כתר רוב דעות בין בהכחשה ובין בהסמא סא ודאי ליהא דלכתי איכא תרי להדי תרי נאמא סלאו ממחין ע"פ עד ח' ורחמנא אחר כסיפא דקרא לא יומת ע"פ ע"ל ודוקא בדיונים דלולין כתר רוב דעות בין דדתי ממונות דתי כגלסא ובכ"ז מוכין סרי וזהו וכו' לא יספדן ובין דדתי נפשו מנ' כענין כ"ל ו"ל מחייבין ו"ל מוכים וכלי אכזוב כענין שנים כדדרשין ברפ"ק דסנהדרין משל"ב בעדים אלא דלכתי איכא למידק דלמא סיי קאמר קרא דזממין דבענין ג' עדים כגון דלויכא ע"ל דמכחש ומנ' לא סני כחרי דל"ס מחקיס העדות ע"פ עד ח' ונע"ג דנקושטא דמילחא קי"ל דלא כהכחשה לאו כלום סיא דלפ"ס מחקיס העדות ע"פ שנים אכתי סיא נופא מנ"ל כיון דמפספסא דקרא משמע איפכא דזממין דבעי ג' וכמו שפירר . והנראה בזה דכולל מילחא דמחמחין מיתורא דעדים עדים ילפין לה שפיר דלי ס"ד דקרא או לא קאמר וילתקן לכחוב ע"פ שנים או שלש עדים ודרי זממי עדים ל"ל אפי' להקים ולג"ס דהקך עדים דב' כהקך עדים דג' ובדרשין דלפילו שנים וזממין חס סג' דלענין סומו עדות וזממין שיקר ודרי כחא דלא חלוקין סק רוב דיעות פשטא כדון וסר"ס נופא פשוטא לן כגולא תלמודא דעד אחד כהפסד לאו כלום סיא חפילו לגבי דרי כי סייך דודאי עד ח' לא מתי לגבי תנאי' דר' סרמב"ן ז"ל בפ' החומש בפ' שופטים כחב סחאי קרא סרי' סעדיה גלון אחר ע"ד שפסא שמה שחבר שנים עדים או שלש סייך ששלס מקבלין עדות השנים ונ"ל השיג הרמב"ן ז"ל ואין בבכזב קבלת עדות רק עדים אכל כמודמא לי טעמא הגלון דזינו כי עדות דתי נפשות לא תקובל רק כסנהדרין של כ"ג ע"ל ואף שאין כחב להכחיש ראשי בין הרוב גדולים ורמזי אפי' חס וכלמוד אי לייך דמחא פשוטא לוי להרמב"ן ז"ל דלקבלת עדות נפשות כענין כ"ל דסא קרא דשפסו סעדס והוליו סעדס כגמר דין איירי דמתי כרוב דיעות משל"ב לענין קבלת עדות מס לי כ"ד של ג' או כ"ד של כ"ג

שם אלא להקים שלשם שלשם מה שלשם וזממין חס השנים כו' . לכאורס לשון המשנה אינו מדקדק דלויכא ח"ל למימר להקים שנים שלשם מה שלשם כו' וכן דיקדק בעל מ"ע מיהו לע"ד נראה דלשון המשנה מיותר דכיון דשיקר היקושא דתי קרא דיומת המה לאו בעדים וזממין איירי אלא ככל חייבי מיתות כגון עובד עבדות כוכבים דליירי כהן פ' מש"ס לא סייך למימר להקים שנים לשלשם מה שלשם וזממין חס השנים ולדונס בעדים וזממין וס"ל בשנים שזממין לנ' דל"ס לא סייך סך היקושא סבא אלא כחידך פריש דעדים וזממין דבכ"ז פריש נמי כחביו ע"פ שני עדים או ע"פ ג' עדים יקוס דבר אפי' דסאי היקושא דסבא לאו אעדים וזממין קאי אלא לענין דין סמחוי מיתה וס"ק דכיון דפשיטא לן דז' וזממין חס השנים אפי' קרא ונאמא סברה ואל"ס ע"ל דסא דקאמ"ר קרא ע"פ שנים עדים יומת המה לאו מילחא דפסיקא שיומת המה על פיהם דסא היכא סהזמו לא מתי עידותן כלל לגבי הוידן אדרבה יס עליס דין עדים וזממין ס"ל סאי חס שלשם עדים נמי כבס"ל איירי כשלא סהזמו אכל חס סהזמו אין ממחין הוידן על פיהם וסויו ע"ל חפילו ע"י שנים כיון דתרי כחמא וכל זממי עדים משמע שזא להשוותן יחד דסק כהקך חס"ל ע"ל דעדים וזממין דכתיב בקרא סויו חפילו כחרי ודרי דמדות סיא דלעולם אחרונים נאמנים כדקין במשנה דלשיל בפירקין כ"ל נכון ושני עוד בסמוך :

שם ר"ס אומר מה שנים אינן נהרגין כו' ר"ס כו' . משמע מל' כל מפריש המשנה דהקך תנאי לא פליגי להדיא דכולא חס להו דסדדי וס"ל מסבכסא דסא קי"ל אין היקושא למחא ועיין בפ"ט שכתב בשם ימקוי ויכר שריב"ל בעל הסו' מפריש דר"ע לית לוי דר"ס וסביא ג"כ שחר פירושים דר"ע פליגי אדר"ס ונדברי כולס משמע מיהא דק"ק נמי חס לוי דר"ס אלא דלכתי יס לדקדק כחאי פליגי דסא קי"ל אין היקוס למחא ור"ס נמי מתי חסא לאשמיטין ולמחי דפרישית בסמוך יס ליישב משום דלויכא למימר דשיקר היקושא דסאי קרא אינו אלא לענין מיתה סוידון דליירי כיה סאי קרא דיומת המה מס שאין כן לענין כ"ד היקושא דר"ס דלא ליירי אלא לענין דין חיוב עדות וזממין נופיחו משל"ב נע"ג לן מ"מ פשיטא דעדותן כעילה לגבי מידן דלא גרע היקושא דכין ח' כענין שיומו כולס נמי כסמוך נאמא ח' מוס קרוב או פסול לכ"ע עדותן כעילה דדתי נפשות ח"ל לפ"ל אפסר דלא סייך סך היקושא דסבא לענין דתי עדים וזממין ור"ס סבר דלפ"ס אין היקוס למחא וי אפסר דר"ס נופא לאו מחאי היקושא דקרא דיומת המה ויליף אלא מאידך קרא דכתיב כעניינא דעדים וזממין נופיחו ע"פ שני עדים ח' ע"פ שלשם עדים יקוס דבר וסויו חס כחב סר"ס כמלחא דר"ע ושני חס שחכזב עוד בזה בסמוך :

שם ר"ע אומר לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו כו' . כך סנהדרין כגון סנהדרין סלא ובספרי ח"ר ר"י אלפס ז"ל אלא דבקטא ספרי המשניות דחיות דלא גרסין להקל וסנהדרין לא בא השלישי אלא להחמיר עליו ונראה שז' סיסם גירסת רס"י שכן נראה מפירושו מוס סדוקא לפרס דלא סולדך נגדדרי דזה ספורוס לא סייך כלל לא מייבטא לפי גרסא הספרים סלאו דגרסין לא כר סג' להקל אלא אפי' לגירסא סמניס נמי פירושו דחוק דודאי לאו מילחא שפיר סיא כל כך ששים וזממין ג' ואפילו מחא ואפילו כחם כיתות דלעיל עד סה"ל יס כמטל כל מפריש סהורס למחא טעם לדבר כדפרישית לעיל וא"כ ודאי חפילו יס קרא להכי אלא ע"כ דרש"י סוכרס לפרס כן לפי לשון המשנה ולי גירסא יס ס"ל